

[Undervisningsministeren.]

rammen på 355 mill. kr. At der nu søges afsat et beløb hertil, efter at sagen er gennemarbejdet, betyder således ikke nogen egentlig ændring i det oprindelige projekt.

Hvad endelig angår det beløb på ca. 7 mill. kr., der søges om til tunnelforbindelse m. v. til militærhospitalsafdelingen, bemærkes, at dette hospital som tidligere nævnt først blev sammenlagt med rigshospitalet, efter at de planer, der lå til grund for loven af 1963, var udarbejdet.

For at opnå en rationel samdrift af de 2 hospitalsafdelinger er det nødvendigt bl. a. under hensyn til den kommende motorvej, at der etableres en tunnelforbindelse mellem afdelingerne, ligesom visse andre mindre koordineringsarbejder må foretages.

De fordele, man tilsigter ved nærværende forslag, vil i vidt omfang ikke senere kunne opnås, fordi videreførelsen af centralkomplekset efter den hidtidige plan stiller sig hindrende i vejen herfor.

Jeg er af den opfattelse, at byggeudvalgets plan er udformet med en sådan fremsynet, at hospitalet til sin tid vil kunne opfylde sit formål både med hensyn til en effektiv patientbehandling og med hensyn til uddannelse og forskning.

Ved fremsættelsen af dette forslag er jeg gået ud fra, at fremtidige ændringer i den nu foreliggende planløsning for rigshospitalets udbygning kun gennemføres ved besparelser på andre områder, medmindre en udvikling inden for lægevidenskaben skulle nødvendiggøre egentlige ændringer, hvortil udgifterne ikke kan afholdes inden for beløbsrammen.

Jeg gør udtrykkelig opmærksom på, at den nu foreslåede beløbsramme på 406 mill. kr. kun omfatter rigshospitalets udbygning og ikke en ændring eller udbygning af de institutter, patologisk-anatomisk institut og retsmedicinsk institut, der, beliggende på Københavns universitets grund, støder umiddelbart op til rigshospitalets areal.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg herved anbefale lovforslaget til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.

Socialministeren (*Bundvad*): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte

forslag til lov om ændring i lov om folkepension. (Om folkepensionsbidrag).

Forslaget er en følge af det af den højtærede indenrigsminister fremsatte forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om forhøjelse af personfradrag m. v.).

Ved det nævnte lovforslag er der foreslået en forhøjelse af de personfradrag, der skal kunne foretages, forinden kommuneskatten beregnes.

Det her foreliggende lovforslag fremsættes for på samme måde som under den gældende ordning at sikre, at personer, der ikke skal betale kommuneskat, heller ikke skal udrede folkepensionsbidrag.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Kirkegaard*): Jeg har hermed den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt.*

Forslaget var til behandling her i tinget i sidste samling, og jeg kan henvise til mine bemærkninger ved forslagens fremsættelse. Derudover vil jeg gerne fremhæve, at den stadige og stærke prisstigning på landejendomme understreger nødvendigheden af at få gennemført forslaget.

Jeg er bekendt med, at spørgsmålet drøftes i landbokommissionen, men har ment det rigtigt at give folketinget lejlighed til fortsatte drøftelser af dette for landbruget alvorlige problem. Jeg håber på en velvillig drøftelse, der kan give resultat i denne samling.

Jeg har tillige den ære at genfremsætte *forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere.*

Dette forslag blev ikke færdigbehandlet i sidste samling, hvad jeg håber må ske i år.

Et af de vigtigste spørgsmål for landbruget i fremtiden er at bevare selvejet som grundlag for de enkelte bedrifter.

Det bliver ikke mindre påtrængende med de strukturændringer, der sker, og som må ske inden for landbrugserhvervet. Større landbrug forudsætter større kapital hos dem,

[Kirkegaard.]

der ønsker at blive selvstændige landbrugere, og vanskeliggør det for de unge landmænd, der selv må tjene de penge, der skal bruges ved starten. Derfor er det både ønskeligt og nødvendigt at søge gennemført bedre låneordninger for unge, der første gang etablerer sig som selvstændige landbrugere. Jeg anbefaler forslaget til hurtig og velvillig behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Niels Ravn* til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren bekræfte, at motorvejsproblemerne i trekanten Kolding-Vejle-Fredericia må løses, inden den nye Lille-Bæltsbro bliver færdig?“

Niels Ravn: Foranledningen til mit spørgsmål er en stort opsat meddelelse i Vejle Amts Folkeblad lørdag den 23. oktober d. å. om udbygningen af motorvejsnettet i trekantområdet. Man opstiller her det spørgsmål, hvorvidt man fra det punkt, hvor den projekterede motorvej fra den nye Lille-Bæltsbro rammer hovedvej A 10, skal udbygge motorvejen sydpå eller nordpå. I den anledning har vejdirektør Bang fremsat nogle udtalelser, der i allerhøjeste grad har foruroliget mig, idet vejdirektøren på spørgsmålet om, hvorvidt en af strækningerne kan blive foretrukket, svarer — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Jeg er bange for, svarer vejdirektøren, at vi desværre bliver nødt til at vælge mellem den ene eller den anden strækning. Motorveje er jo kostbare at anlægge, og det hele kommer til at rette sig efter landets økonomi.“

Videre siger vejdirektøren:

„Derfor sigter vi også i vejdirektoratet mod at få færdiggjort motorvejen fra Lille-Bælt til Kolding for at ramme trafikken på hovedvej 10.“

Se, det er jo noget ganske andet end det, hvorom trafikministeren her i folketinget afgav løfte, da vi i sin tid havde Lille-Bæltsbroens bygning til debat. Da spurgte jeg den højtærede trafikminister, om ikke

det ville være aldeles nødvendigt, at motorvejsnettet i selve trekantområdet — altså de udfletninger, der her skal ske — var færdig samtidig med den nye Lille-Bæltsbro, og jeg fik et bekræftende svar. Hvis man nu nøjes med at føre en motorvej fra den nye Lille-Bæltsbro — der jo kan forventes, når den er færdig i 1969-70, eller hvornår det bliver, at stå i forbindelse med en praktisk talt udbygget motorvej over Fyn og Sjælland — ind i hovedvej A 10 et sted syd for Kolding og derfra føre trafikken ned igennem de to byer, gennem de snørklede gader i henholdsvis Kolding og Fredericia, vil det simpelt hen være en trafikal skandale, og derfor har jeg anmodet den højtærede trafikminister om at bekræfte, at noget sådant ikke kan blive tilfældet, og at det i sin tid afgivne løfte stadig må stå ved magt.

Derfor har jeg stillet mit spørgsmål: vil ministeren bekræfte, at motorvejsproblemerne i trekanten Kolding-Vejle-Fredericia må løses, inden den nye Lille-Bæltsbro bliver færdig?

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Det ærede medlem hr. Niels Ravn har tidligere rejst dette spørgsmål i forbindelse med første behandling af forslaget til lov om bygning af den nye Lille-Bæltsbro i folketingssamlingen 1961-62. Dengang udtalte jeg, at spørgsmålet om motorvejens placering og udførelse i tilslutning til den nye bro og brotrafikkens afvikling måtte være klaret inden broens åbning. Dette står jeg naturligvis fast ved.

En motorvejsstrækning fra den nye Lille-Bæltsbro til Kolding er for tiden under anlæg og kan forventes at kunne åbnes for trafik enten før eller samtidig med åbningen af broen; dette forudsættes at kunne ske i 1969. Denne motorvej får tilslutning til Fredericia, til hovedvej A 18 mod Vejle, til hovedvej A 1 øst for Kolding og til hovedvej A 10 nord for Kolding. Med dette vejanlæg er problemerne for brotrafikken midlertidigt tilgodeset, idet den tresporede A 18 mod Vejle og den tosporede A 10 Kolding-Vejle vil kunne afvikle trafikken på rimelig måde, indtil motorvejsanlæggene mellem Kolding og Vejle og mellem Lille-Bæltsbroen og Vejle kan bringes til udførelse og afslutning.

I anledning af, at det ærede medlem i

[Ministeren for offentlige arbejder.]

tinget i juni 1964 stillede spørgsmålet vedrørende fastlæggelsen af linjeføringen for motorvejstrækningen Kolding-Vejle, svarede jeg, at jeg regnede med, at projekteringen af denne linjeføring kunne være færdig samtidig med den nye Lille-Bæltsbro, idet det dog var en forudsætning, at lovforslag vedrørende motorvejen op gennem Jylland ville kunne vedtages. Dette skete i sidste samling, og projekteringsarbejdet på de to resterende motorvejsstrækninger i trekantområdet Kolding-Vejle-Fredericia vil nu blive taget op. Der er imidlertid i den nuværende økonomiske situation intet, der tyder på, at anlægsarbejderne på disse strækninger kan være færdige til broens åbning; men som jeg har redegjort for, er det heller ikke nogen ubetinget nødvendighed.

Niels Ravn: Jeg må dybt beklage, at den højtærede minister i dag ikke længere vedstår sit tilsagn fra debatten omkring den nye Lille-Bæltsbro. Nu siger ministeren, at man vil have tilslutning til de bestående hovedveje i orden, inden den nye bro bliver åbnet; men det er jo noget ganske andet end det svar, den højtærede minister gav her i tinget, da vi debatterede broens bygning. Jeg vil gerne tillade mig at citere Folketingstidende for den 13. december 1961 sp. 1864, hvor ministeren i sit svar til mig siger:

„Det er helt givet, at spørgsmålet om tilslutningsveje på den jyske side af den nye Lille-Bæltsbro også må være i orden den dag, en ny Lille-Bæltsbro er en kendsgerning. Det går selvfølgelig ikke, at man overfører bilerne og så pludselig ikke har nogen orden på den anden side. Det, jeg havde ment med, at Jylland kom sidst, tog ikke sigte på motorvejen“

— jeg understreger: motorvejen —

„I forbindelse med Lille-Bæltsbroen; det tog sigte på hele linjeføringen op gennem Jylland, idet jeg mener, vi må have klaret de problemer i trekanten Kolding-Vejle-Fredericia, inden Lille-Bæltsbroen bliver færdig. Det er efter min opfattelse ganske nødvendigt.“

En helt klar og ufortolkelig tilkendegivelse!

Nu henviser den højtærede minister til

økonomien. Derfor vil jeg gerne sige: jeg har tidligere påtalt det, man er i gang med, en udbygning af hovedvej A 10 mellem Kolding og Vejle; man har udbygget et stykke ved Almind by, det er altså passé, det er sket, det kan ikke standses. Man har yderligere projekter om i Vejle amt at udbygge videre mod Vejle, og det er altså med vejfondstilsbud; det er vejdirektoratet, der her skal ind i billedet, og jeg vil henstille til den højtærede minister, at man overvejer, om ikke det ville være rimeligere i stedet for at sætte arbejdskraft og kapital ind på udbygning af en vej, der udmærket kan klare de lokale trafikale opgaver, så i stedet for at gå i gang med bygningen af den motorvejsstrækning, som skal forløbe nøjagtigt parallelt med den hovedvej, som man nu er i færd med at udbygge i så høj grad. Derved ville både arbejdskraft og kapital være til rådighed, og man ville kunne holde det i sin tid til trekanten afgivne løfte, som jeg desværre her i dag forstår ministeren er ved at løbe fra.

Ministeren for offentlige arbejder (*Lindberg*): Jeg er enig med det ærede medlem i, at det ville være ønskeligt, om man kunne have alt i orden, og jeg skal heller ikke lægge skjul på, at det havde jeg gerne set; men det afgørende i spørgsmålet og det, som jeg mener jeg over for tinget har givet løfte om, det er, at den dag broen er færdig, skal man kunne bruge broen; altså vejtilførslen skal være i orden, det er det, jeg har givet løfte om, og det er det, vi agter at holde.

I øvrigt ligger det jo, som det ærede medlem sikkert ved, sådan, at vi i hvert tilfælde i ministeriet for offentlige arbejder befinder os i en spændetroje med hensyn til, hvad penge vi kan få til rådighed, og det må vi disponere ud fra. Men det afgørende for mig er, at den dag broen er færdig, kan man ordne færdslen på en rimelig og en rigtig måde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til justitsministeren:

„Hvad agter ministeren at gøre for at skabe tryghed i afgørelsen af, hvilke flygtninge der får opholdstilladelse her i landet?“

Else-Merete Ross: På grund af den politiske frihed, vi er så lykkelige at nyde godt af, er der adskillige politiske flygtninge, som gerne vil have lov til at slå sig ned hos os. Afgørende for, om vi vil modtage dem, er, at de kan sandsynliggøre, at de virkelig er politiske flygtninge. Kan de ikke det, afvises de. Men hvor stor sikkerhed har vi for, at en politisk flygtning ikke afvises med urette?

Politimyndighederne er de første, der skal afgøre, om en udlænding virkelig kan sandsynliggøre, at han er politisk flygtning. Men hverken fremmedloven eller rigspolitichefens instruktion vedrørende ind- og udrejsekontrollen giver den enkelte politimand nogen konkret vejledning om, hvad det er, den asylsøgende skal sandsynliggøre. Mange asylsøgende vil være så nervøse og oprevne, at det kan vanskeliggøre en tillidvækkende fremtræden. Der kræves derfor god bedømmelsesevne hos den afhørende. Desuden må han have specielt kendskab til de politiske og økonomiske forhold i det land, hvorfra vedkommende er flygtet, for at kunne vurdere sagen.

Skulle en asylsøgende med urette ikke blive anerkendt som politisk flygtning af politiet, har han ingen mulighed for at få sagen forelagt for en anden instans. Sagen er definitivt afgjort. Det er et stort ansvar at lægge et medmenneskes fremtidige skæbne på en enkelt politimand.

Kan den asylsøgende derimod sandsynliggøre sin påstand, afgøres spørgsmålet om opholdstilladelse af justitsministeren. Får han afslag her, har han ikke adgang til at få dette afslag prøvet ved en anden instans.

Det synes at være i modstrid med almindelige danske retsprincipper, hvorefter såvel judicielle som administrative afgørelser kan gøres til genstand for fornyet prøvelse af et andet organ. Det gælder både for danske og udlændinge i andre spørgsmål. Men her, hvor det drejer sig om et så vitalt spørgsmål for den pågældende, er det ikke tilfældet. Efter min mening ville det være betryggende, hvis den asylsøgendes anmodning om opholdstilladelse, inden endelig afgørelse træffes, havde været til høring hos et organ eller et nævn, der var særlig kyndigt i flygtningespørgsmål.

I Sverige kan en udlænding, der påstår, at han risikerer at blive udsat for politisk

forfølgelse, kun afvises af politiet, når denne påstand er åbenbart urigtig, og i så fald skal politiet straks underrette Statens utlänningskommission. Er påstanden derimod ikke åbenbart urigtig, skal sagen forelægges et særlig kyndigt nævn på 3 medlemmer, inden der træffes afgørelse. Dette nævn er et selvstændigt organ ved siden af Statens utlänningskommission.

Den svenske ordning sikrer således, at det vanskelige skøn over, hvorvidt en person er politisk flygtning, ikke træffes af politiet, men af en central myndighed efter obligatorisk høring hos et af den centrale myndighed uafhængigt nævn. Den asylsøgendes sag behandles således normalt i mindst to organer. I Norge har man en noget lignende ordning, som jeg ikke får tid til at komme ind på. Sikkerheden for, at en person ikke med urette afvises, er altså betydelig større i Sverige og i Norge end i Danmark.

Vi tillægger det i almindelighed stor betydning at skabe ensartet lovgivning og praksis i de nordiske lande. I de seneste dage har det drejet sig om søløver; motivering: ønskeligt med ensartet praksis i de nordiske lande. Jeg håber så, at turen snart kommer til menneskene.

For at opnå større tryghed i afgørelserne vil jeg gerne spørge ministeren, om han finder det ønskeligt for det første at ændre fremmedloven således, at politiet kun kan afvise en udlænding, hvis dennes påstand om at være politisk flygtning er åbenbart urigtig, og samtidig at sikre, at alle afvisninger, som politiet foretager, indberettes og vurderes af et centralt organ eller nævn, så man kan opnå ensartethed i afgørelserne, for det andet at udpege et centralt organ eller nævn i lighed med det svenske og bemyndige det til at tage stilling til anmodning om opholdstilladelse for personer, der påstår, at de er politiske flygtninge, så der i princippet består en adgang for personer, der bliver afvist, til at indbringe sådanne afgørelser for justitsministeren.

Når vi i det høje ting gang på gang ændrer lovene, sker det jo ikke, fordi vi direkte fordømmer, hvad der hidtil har været praksis, men fordi vi på grund af ændrede ydre omstændigheder eller på grund af indhentede erfaringer mener, at love og administration kunne blive endnu bedre.

I dette tilfælde drejer det sig ikke om

[Else-Merete Ross.]

personer, der er borgere her i landet, men om mennesker, der har vanskelige kår andre steder. Jeg ville finde det meget ønskeligt, om vi som medborgere kunne være sikre på, at ingen, som søgte politisk asyl hos os, kunne risikere at blive afvist med urette. Hellere må vi undersøge lidt grundigere og lidt mere omstændeligt end risikere, at en asylsøgende afvises med urette. Det er større tryghed med hensyn til afgørelserne, jeg efterlyser.

Justitsministeren (*K. Axel Nielsen*): Jeg er glad for, at det ærede medlem fru Else-Merete Ross her i tinget har stillet spørgsmålet om opholdstilladelse for flygtninge. Der har i det sidste halve år været megen debat i pressen om dette emne. Denne debat har delvis bygget på nogle misforståelser, som jeg gerne vil benytte lejligheden til at berigtige.

Den lovbestemmelse, hvorpå praksis bygger, er bestemmelsen i udlændingelovens § 2, stk. 4, der lyder således:

„Såfremt en udlænding påberåber sig, at han har måttet søge tilflugt her som politisk flygtning, og sandsynliggør rigtigheden heraf, må politiet dog ikke afvise ham, men skal snarest forelægge spørgsmålet for justitsministeren til afgørelse.“

Det er antagelig denne lovbestemmelses formulering, som især har været årsag til de opståede misforståelser, misforståelser, som jo det ærede medlem fru Else-Merete Ross også har gjort sig skyldig i.

Bestemmelsen giver efter sin ordlyd — det må erkendes — politiet bemyndigelse til på egen hånd at afvise nogle, der beder om politisk asyl, nemlig den, der ikke sandsynliggør rigtigheden af sin påstand om at være politisk flygtning, men — det vil jeg meget gerne understrege så stærkt som jeg kan — politiet bruger aldrig denne bemyndigelse. Politiet afviser aldrig en udlænding, der blot siger, at han ønsker asyl her i landet, men forelægger alle sådanne sager for justitsministeriet. I ministeriet bliver alle sager, hvori der kan blive tale om et afslag på anmodning om opholdstilladelse fra en sådan udlænding, forelagt justitsministeren personlig. Det sker ud fra den betragtning,

at ingen anden end den direkte politisk ansvarlige bør tage ansvaret for et afslag.

Dette er — selvfølgelig ved siden af de udfoldede bestræbelser for at få sagen bedst muligt oplyst — hvad der hidtil er gjort for at skabe tryghed i afgørelsen af disse sager. Det forekommer mig at være mere end i noget andet land, som jeg har kendskab til, og hvor sådanne afslag gives af ministerens underordnede organer og kun forelægges ham, hvis den asylsøgende anker sagen til ham. Der er altså f. eks. i Sverige, hvor sagen afgøres af et par nævn, ingen, der politisk kan drages til ansvar for de afgørelser, der træffes i disse sager. Det følger af, at de i Sverige har en anden forfatningsmæssig opbygning, og derfor er sammenligning mellem danske og svenske forhold lidt vanskelig.

Justitsministeriet afslår ingen ansøgninger fra udlændinge, der erklærer, at de er politisk forfulgte i deres hjemland, og hvis forklaring ikke modsiges af sagens øvrige omstændigheder. Der tages ved afgørelserne af, om personer, der ikke er politisk forfulgte i deres hjemland, men blot utilfredse med det politiske system eller de beskæftigelsesmæssige eller sociale forhold i deres land, og det er langt de fleste, vidtgående hensyn til den risiko, de pågældende har udsat sig for ved at bede om opholdstilladelse, og til de ubehageligheder, de eventuelt kan vente at få, hvis de nægtes opholdstilladelse her og må vende hjem. Denne liberale praksis medfører, at ansøgninger af denne art imødekommes i det altovervejende antal tilfælde.

Det er imidlertid klart, at enhver justitsminister gerne vil have sagkyndig hjælp i så vid udstrækning, som det er muligt og rimeligt. Det er baggrunden for, at jeg den 10. september i år har bedt udenrigsministeriet om at søge skabt mulighed for, at danske myndigheder i disse sager kan rådføre sig med en repræsentant for De Forenede Nationers flygtningehøjkommissær. Herigennem vil justitsministeriet kunne drage nytte af den særlige sagkundskab, som højkommissariatet er i besiddelse af med hensyn til flygtningespørgsmål. Der er for nogle få dage siden kommet svar fra flygtningehøjkommissæren, der foreslår, at han sender chefen for sin juridiske afdeling

[Justitsministeren.]

og en anden repræsentant til København for nærmere at drøfte tilrettelæggelsen af et eventuelt kommende samarbejde mellem højkommisariatet og de danske myndigheder. Jeg har bedt udenrigsministeriet meddele højkommisæreren, at man fra dansk side er rede til at modtage hans repræsentanter for en nærmere drøftelse af sagen.

I den henvendelse, jeg for nylig har modtaget fra Dansk Flygtningehjælp, anmodes om oprettelse af et navn — det var det ærede medlem også inde på — der skal være underlagt justitsministeriet, og som skal virke dels som besluttende i sager, hvori en asylsøgende vil blive afvist af politiet — det er altså de sager, som jeg før sagde der ingen findes af under den nuværende ordning — dels som rådgivende organ for justitsministeren ved afgørelsen af disse sager. Jeg har med interesse læst Dansk Flygtningehjælps redegørelse, og jeg har foreløbig bedt rigspolitichefen om en udtalelse, der også vil indeholde hans bemærkninger til den i Norge og Sverige gældende ordning. Jeg har derfor endnu ikke taget endelig stilling til henvendelsen; men rigspolitichefen har oplyst, at hans svar vil foreligge i løbet af nogle dage, og jeg vil derefter nøje overveje Dansk Flygtningehjælps forslag.

Else-Merete Ross: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret. Jeg har på fornemmelsen, at ministeren har den samme indstilling, som jeg havde med mit spørgsmål, og at vi arbejder i samme retning med god vilje for at prøve at løse et spørgsmål, som er meget vanskeligt for folk, der prøver at få asyl her i landet.

Jeg synes, det er en udmærket idé, at ministeren ønsker at få en repræsentant fra FN's højkommisariat til enten at slå sig ned her i landet eller til at være rådgivende — ligegyldigt om han nu skal være her eller et andet sted — og jeg indrømmer, at man gennem en sådan repræsentant for højkommisæreren vel vil blive særlig vel informeret om, hvorvidt forholdene i de lande, hvorfra flygtningene kommer, er sådan, at man kan sige, at det er farligt for dem at vende tilbage. Men jeg synes alligevel ikke, at det løser det andet spørgsmål, nemlig at få en vis kontrol med retningslinjerne; det forstår jeg ministeren mener at vi har,

men dér må jeg henholde mig til Dansk Flygtningehjælp, der ikke synes, at kontrollen er tilstrækkelig stor, hvorfor det ville være godt, hvis man havde mulighed for denne dobbelte prøvelse.

På en måde er det mærkeligt, at man i Østrig, hvor der er en repræsentant for højkommisæreren, lige nu har indført et navn som det, jeg foreslår, for når de har højkommisæreren, kunne man spørge, hvad de så skal med navnet. Man må jo synes, at der er et særligt behov for det. Hvis vi altså kan følge Østrig med hensyn til en repræsentant for højkommisæreren, ville jeg mene, vi skulle tage skridtet fuldt ud og også følge Østrig deri, at vi etablerede et selvstændigt navn. Jeg tør ikke udtale mig om, hvorvidt det navn, jeg foreslår, er helt identisk med det svenske og det norske, og jeg er glad over, at vi får det undersøgt. Men jeg vil alligevel bede den højtærede minister om at undersøge, om vi ikke har behov for at få det.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg kan indskrænke mig til at sige til det ærede medlem, at vi også i vore undersøgelser vil inddrage spørgsmålet om, hvorfor man i Østrig har indført et sådant navn — for det er jeg velbekendt med at man har — ved siden af, at man har en repræsentant for højkommisariatet til stede. Men derom kan jeg jo senere give oplysning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Skræppenborg-Nielsen* til justitsministeren:

„Hvilke foranstaltninger overvejer ministeren at gennemføre for at forebygge det stigende antal færdselsbrændte biler som følge af benzintankes placering i forreste del af motorkøretøjer?“

Skræppenborg-Nielsen: Hvis man tænker sig, at 7 mennesker her i landet i løbet af en måneds tid pludselig gik hen og døde f. eks. på grund af polio eller anden smitsom sygdom, er det helt givet, at vore sundhedsautoriteter — og med rette — omgående ville skride drastisk ind for om muligt at hindre flere dødsfald, flere syge, og for at opspore, hvad det egentlig er, der er galt.

Lidt anderledes forholder det sig, når det

[Skræppenborg-Nielsen.]

drejer sig om færdselsbrændte og i øvrigt i det store og hele om færdselsdræbte. Her nøjes man stort set med blot at registrere det, der sker, og der sker desværre mange, alt for mange aldeles oprørende og grusomme ting og fuldkommen meningsløse ting. Jeg er i denne forbindelse helt på linje med f. eks. Kristeligt Dagblad, der forleden dag skrev — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat —:

„I oktober døde 67 mennesker på danske landeveje. Omkring halvdelen var unge mennesker; de fleste på ca. 18 år.

Det blev noteret i danske aviser, men hvem rystede det? Og hvad foretager vi os ud over at fjerne blodstriben — og så i øvrigt fare videre?

Man spørger med de unge: hvor længe endnu?“

I september måned dette år færdselsbrændtes 7 mennesker her i landet. Flere er desværre kommet til siden; læs blot aviserne for den sidste uges tid og for i dag. De brændtes til døde, først og fremmest fordi benzintankene i deres vogne var anbragt forrest i vognen. Dette forhold er baggrunden for det spørgsmål, jeg i dag har stillet den højtærede justitsminister.

Det har naturligvis glædet mig meget, at spørgsmålet har givet genlyd ud over landet og på en enkelt undtagelse nær har fået en både saglig og fordomsfri behandling i pressen. Undtagelsen er Berlingske Aftenavis' kommentator, hr. Helge Steincke, der meget betegnende i sit blad for den 6. november dette år blandt andet giver mig dette æselspark — og jeg beder igen om tilladelse til et par korte citater —:

„Det spørgsmål, Skræppenborg-Nielsen har rejst, er så naivt, at det ikke fortjener at tage mere tid end højst nødvendigt — hverken for minister eller for folketingsmedlemmer.“

Og hr. Steincke slutter med at skrive:

„Og så benytter vi lejligheden til at sige generelt, at fordi en folketingsmand ikke længe har ladet høre fra sig, behøver

han ikke med vold og magt at tage ordet, når han ikke har noget fornuftigt at bruge det til.“

Jeg forventer naturligvis ingen beklagelse fra hr. Steinckes side; men mon det, jeg her har nævnt, ikke er skoleeksempel på, hvordan folketingets medlemmer af og til forhånes af den presse, hvis vigtigste opgave er at give en både saglig og rigtig fremstilling af, hvad der egentlig foregår her på Christiansborg?

Selv om dagbladet Politiken i dag er kommet mig i forkøbet, vil jeg alligevel til den højtærede justitsminister stille det tillægsspørgsmål, jeg hele tiden havde tænkt mig at stille: overvejer ministeren her i folketinget, hvis det er nødvendigt, at stille forslag om, at alle biler skal medføre ildslukningsapparat?

Der er for mig ingen tvivl om, at en sikring af bilers benzintanke er teknisk mulig. Når en stort set effektiv sikring allerede, så vidt jeg er orienteret, har fundet sted i flyvemaskiner, endda i kampflyvemaskiner, kan det også lade sig gøre her. Som Politiken i dag så rigtigt skriver: der er noget at gøre.

Jeg opfordrer den højtærede minister til at gøre, hvad der kan gøres:

Lad mig til slut i øvrigt sige: jeg agter ingen sinde at falde omkuld for den døde teknik, bilismen er udtryk for, og jeg vil benytte min ret til som medlem af dette høje ting så stærkt, som jeg kan, at gå imod det lille mindretal af bilister, der bilder sig ind, at de kan skabe sig, som de vil på vore landeveje uden væsentlig risiko og til sorg, død og ødelæggelse for så mange uskyldige. Lejligheden dertil kommer nok.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Det er rigtigt, at der som fremhævet af det ærede medlem er forekommet nogle tragiske ulykker på grund af brande, som er opstået ved bilsammenstød. Af det årlige antal omkomne i trafikken på mellem 800 og 900, der er forekommet i de seneste år, har dødsårsagen efter de for mig foreliggende oplysninger i årene 1962, 1963 og 1964 været

[Justitsministeren.]

henholdsvis 3, 7 og 7 tilfælde ved brand. I de første 10 måneder af indeværende år har der efter en foreløbig opgørelse været 3 af disse ulykker med 7 omkomne, hvortil jo beklageligvis kommer det sidste uheld nu i går.

Der foreligger ikke nogen nærmere analyse af disse tilfælde, og det er heller ikke oplyst, hvor mange tilfælde der har haft tilknytning til automobiler med benzintanken liggende foran i vognen. Selv om tallene ikke tyder på, at der er tale om noget større antal af disse ulykker set i sammenhæng, kan jeg på den anden side tiltræde, at man ikke kan se bort fra problemet.

Spørgsmålet om egnede foranstaltninger til imødegåelse af risikoen for disse ulykker er vanskeligt. Der er tale om et konstruktionsmæssigt spørgsmål, ikke alene i relation til tankens anbringelsessted i køretøjet, men også til selve tankens konstruktion, og problemet er i øvrigt ikke begrænset til personvogne med tanken foran, idet også anden ubeskyttet anbringelse af tanken, f. eks. på siden af visse lastvogne, indebærer en lignende risiko. Som bekendt har et af de mest solgte personautomobiler tanken anbragt foran, og jeg tror, at alle vil være enig med mig i, at vi ikke kan skride til indførelse af bestemte krav med hensyn til benzintankens konstruktion og anbringelse i motorkøretøjet, medmindre andre lande — og jeg tænker her først og fremmest på de store bilproducerende lande — ønsker at indføre tilsvarende krav.

Spørgsmålet skal derfor efter min mening i givet fald rejses på internationalt plan. Justitsministeriet har drøftet spørgsmålet med statens biltilsyn, der er opmærksom på problemet, og som i øvrigt for nogen tid siden har modtaget en henvendelse herom fra Forenede Danske Motorejere. Det er biltilsynets hensigt at anmode bilinspektørerne om at indberette alle kollisionsskader i biler gennem et vist tidsrum for derefter at foretage en analyse af de enkelte tilfælde, herunder også de tilfælde fra de foregående år, man har kendskab til.

Jeg har anmodet om at blive orienteret om udfaldet af denne undersøgelse, og det er tillige min hensigt at indhente oplysning om, hvorvidt man har erfaringer om spørgsmålet i udlandet, og om man har overvejet

at træffe foranstaltninger til imødegåelse af de farer, der kan være forbundet med benzintankens konstruktion og anbringelse i køretøjet. Når disse oplysninger foreligger, vil jeg tage stilling til, om der måtte være grundlag for at rejse spørgsmålet i De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa, som er det europæiske forum for koordination af regler om køretøjers indretning og udstyr.

Det er rigtigt, som det ærede medlem gjorde opmærksom på i sit tillægsspørgsmål, at man kunne overveje, om et øget brandberedskab gennem påbud om, at alle motorkøretøjer skal medføre håndslukkere, ville være nyttigt ud fra det synspunkt, at der i de fleste tilfælde straks kommer en anden bil forbi, som kan yde slukningshjælp. Fra sagkyndig side mener man dog ikke, at ildslukkere, der har en sådan størrelse, at man kan have dem med i en personbil, og som i øvrigt skal være udmærkede til slukning af f. eks. karburator- og kortslutningsbrände, vil kunne få nogen større virkning ved så voldsomme brände som benzintankbrände.

Sammenfattende kan jeg altså som min opfattelse sige, at spørgsmålet i givet fald bør rejses på internationalt plan, og at jeg er villig til at tage et initiativ hertil, såfremt de undersøgelser, der nu vil blive foretaget, giver det fornødne grundlag herfor.

Skræppenborg-Nielsen: Jeg takker den højtærede justitsminister for svaret. Jeg skal blankt indrømme, at jeg ikke er helt tilfreds med det. Der skal altså brændes mange flere endnu ihjel, inden der kommer en afgørelse på sagen. Ministeren nævner de store økonomiske problemer, der er i denne, og dem er jeg da fuldstændig klar over, men det skal nu engang efter min mening ikke være således, at det er fabrikerne, der bestemmer, om folk skal brændes ihjel eller ikke. Når den tekniske udvikling er så langt fremskreden, som den er, må fabrikerne finde ud af at placere deres benzintanke, så alle, der kører bil, kan være tjent med det. Det kan de efter min mening ikke i dag. Jeg siger ikke dermed, at færdselsbrandene altid alene skyldes benzintankens placering, men der er så meget, der efter min mening taler for, at dette må være hovedårsagen.

Jeg er som sagt ikke tilfreds. Jeg synes,

[Arne Larsen.]

end en fornemmelse af, at en stor del af de penge, der arbejder bag spekulanterne, er såkaldte „sorte penge“, og en undersøgelseskommission, hvori skattepolitiet får en fremtrædende rolle, vil kunne afsløre en meget omfattende skattesvindel. En effektiv indsats her vil ganske givet kunne medvirke til en sanering af hele det illegale pengemarked til gavn for statskassen og alle skatteydere. Vi vil altså kunne opnå to gavnlige ting: dels at hjælpe bolignødens ofre, dels at gavne samfundet som helhed ved større skatteindtægter til stat og kommune.

Hertil kommer så de ulovlige transaktioner i de gamle beboelsesejendomme, bl. a. i forbindelse med moderniseringer. Ingen tror vel for alvor på, at de to hidtil afslørede moderniseringsekspertes, Frode L. Hansen, der af politiet fik udleveret sit pas og stak af til Brasilien, og hans tidligere kompagnon, Axel Winkelmann, er de eneste, der har beriget sig gennem oppustede regnskaber og har ladet lejerne betale.

Offentligheden føler sig utryk, fordi myndighederne ikke for længst har grebet ind og standset spekulationen i beboelsesejendomme og i faldefærdige skure og havehuse i yderzonearealer, en spekulation, som alene den herskende bolignød har muliggjort.

Derfor vil det i høj grad gavne retsbevidstheden, om justitsministeren hurtigt iværksætter en undersøgelse af hele dette problem, får det kulegravet og får standset denne kriminelle udnyttelse af bolignøden. Trods den lange tid, der er gået, siden de første afsløringer kom frem, har den højtærede justitsminister endnu ikke givet startskuddet til en stor, samlet undersøgelse.

Jeg håber, at den højtærede justitsminister i dag kan oplyse folketetinget om, hvor langt han er kommet i sine overvejelser med hensyn til, hvilke foranstaltninger han agter at tage i anvendelse for at få sat en effektiv stopper for boligsvindlerne herhjemme.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): På grundlag af de af det ærede medlem omtalte henvendelser fra Danmarks Lejerforbund og en henvendelse fra De Samvirkende Lejerforeninger har justitsministeriet — som det

sikkert vil være det ærede medlem bekendt — gennem rigsadvokaten iværksat en undersøgelse af, om der bør træffes særlige foranstaltninger med henblik på at hindre udnyttelse af den herskende bolig-mangel. Justitsministeriet har særlig haft opmærksomheden henvendt på, om politiets og boligmyndighedernes indsats kan effektiviseres, om der er behov for tilvejebringelse af et snævrere samarbejde mellem politiet og andre myndigheder, særlig boligudvalg, huslejenævn og skattemyndighederne, samt om de nugældende regler, særlig i straffelov og lejelov, giver politiet tilstrækkelige muligheder for at skride ind imod udnyttelse af bolig mangelen.

Rigsadvokatens undersøgelse er nu sluttet, og resultatet har været genstand for drøftelser mellem justitsministeriet og boligministeriet. Jeg har herefter aftalt med boligministeren, at der straks nedsættes et hurtigt arbejdende embedsmandsudvalg, bestående af repræsentanter for de to ministerier samt for anklagemyndigheden og de kommunale boligmyndigheder, til dels at gennemgå det ved justitsministeriets undersøgelse tilvejebragte materiale, dels at undersøge, hvorledes den udnyttelse af bolignøden, der foregår, mest effektivt kan bekæmpes, herunder spørgsmålet om opnåelse af en bedre koordinering af samarbejdet mellem myndighederne, dels endelig at overveje og eventuelt stille forslag om en skærpelse af lovgivningens bestemmelser, særlig med hensyn til lejeforhøjelser og forbud mod dusør.

Det er i øvrigt justitsministeriet bekendt, af Danmarks Lejerforbund på eget initiativ har iværksat en undersøgelse og er i færd med at indsamle materiale om overtrædelse af lejelovgivningen, særlig bestemmelserne om lejeforhøjelser og om forbud mod dusør. Justitsministeriet går ud fra, at det materiale, der indsamles, vil blive tilstillet politiet, og jeg kan give tilsagn om, at politiet og anklagemyndigheden derefter omgående vil foretage de skridt, herunder ved sagernes indbringelse for retten, som materialet giver anledning til.

Arne Larsen: Jeg føler ganske kort trang til at sige den højtærede justitsminister tak for de initiativer, han tager, og jeg håber

[Arno Larsen.]

ligesom han, at det må blive meget hurtigt-arbejdende undersøgelse og udvalg, der kommer i gang.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Holmberg* til justitsministeren:

„Har ministeren planer om i nærmere fremtid at tage spørgsmålet om rimeligheden af de ofte særdeles lave lokale hastighedsbegrænsninger og den generelle 60 km grænse for lastautomobiler op til overvejelse med henblik på fastsættelse af nye, mere tidssvarende grænser?“

Holmberg: Det behøver jeg jo ingen længere, lad mig sige forklaring, at jeg har stillet disse to spørgsmål til den højtærede minister, idet det jo står fast, at jeg så afgjort er tilhænger af lokale fartbegrænsninger; men jeg vil gerne tilføje, at jeg så afgjort også er modstander af det eksisterende virvar af skilte med angivelse af fartgrænse, som vi alle, også den højtærede minister naturligvis, ved at titusinder overtræder bogstavelig talt hvert minut i døgn — for at sige det ret stærkt.

Lad mig først nævne hastighedsbegrænsningen for last- og større varevogne. Jeg mener altså, at tiden nu er inde til en revision. Det er jo en kendt sag for alle, at den nuværende 60 km grænse ikke bliver overholdt. Jeg er naturligvis helt på det rene med, at hensynet til færdselssikkerheden må være det altovervejende, men en højere grænse for lastbiler vil ikke gå ud over sikkerheden — jeg kan næsten sige: tværtimod. Trafikken skal jo afvikles. Når vi så endvidere tager i betragtning, at lastvognene er bygget til højere hastigheder, i alle tilfælde de nyere, og at de gamle skal til syn, så mener jeg altså, at tiden nu er inde til en revision og dermed en højere grænse.

Jeg spørger derfor ministeren, hvornår det i det hele taget sker — hvis det sker. Så meget eller så lidt om lastbilerne.

Men så de lokale hastighedsbegrænsninger. Jeg ved udmærket godt, at der ikke er nogen lov herom, men det er dog justitsministeren, der har det store ord at skulle have sagt i forhandlingerne med politimestre og vejmyndigheder. De nuværende grænser blev jo fastlagt for mange år siden,

og siden da er vejene blevet langt bedre, og bilerne er også blevet bedre. Bebyggelsesforholdene har ændret sig, og jeg mener bestemt, at en almindelig ajourføring er tiltrængt — at jeg hermed tænker på en højere grænse, ved ministeren sikkert nok. Jeg siger almindelig ajourføring, ikke generel, da der godt kan være steder, hvor det vil være rigtigt at have 50 km skilte, men efter min mening må det være en ren undtagelse. Skulle vi så ikke, højtærede minister, prøve at finde frem til, hvad jeg vil kalde mere tidssvarende regler, prøve at finde en hastighed, som vi dog må formode at langt det overvejende flertal af bilister med rimelighed kan overholde? Jeg siger altså en ajourføring. Jeg erkender selvfølgelig gerne, at det kunne være mere enkelt med mere generelle regler. Jeg skal ikke foregribe noget — jeg ved, at det ærede medlem hr. Børge Schmidt har et spørgsmål herom — men jeg vil alligevel med det samme under mit eget spørgsmål sige, at jeg mener, en fast hastighedsgrænse inden for bebygget område egentlig vil være uden praktisk værdi; det kunne måske endda virke skadeligt, for hastigheden skal selvfølgelig altid afpasses efter trafiktætheden, og endvidere ville ind- og udfaldsveje jo ikke passe til generelle regler.

Trafiksikkerheden må jo hele tiden være afgørende, men de nuværende regler passer ikke til tiden. Vi er simpelt hen for gammel-dags, højtærede minister, hvis vi ikke her i tinget fører lovgivningen og administrationen à jour, bogstavelig talt op til nutiden.

Og så til sidst kun dette, at der er for mig ingen tvivl om, at en minimumsgrænse på de mere trafikerede veje skal vi også have med i overvejelserne, og endvidere sikkert forbud mod stop på de mere trafikerede veje. Men det skal på alle områder være regler, der passer til tiden. Og så for min skyld gerne mere politi, måske også civilklædt, der så kunne køre i almindelige borgerlige vogne.

Formanden: Ja, argumentationen må jo slutte sig tæt til det stillede spørgsmål.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Det ærede medlem rejser her 2 spørgsmål, dels spørgsmålet om en eventuel revision af de

[Justitsministeren.]

lokale hastighedsbegrænsninger, dels om lastautomobilers hastighed.

Må jeg straks om det sidstnævnte sige, at jeg i den nærmeste fremtid agter at fremsætte forslag om ændringer af færdselsloven, hvorefter den tilladte hastighed for lastmotorvogn uden påhængs- eller sættevogn forhøjes til 70 km i timen.

Fastsættelse af de lokale hastighedsbegrænsninger beror ikke udelukkende på justitsministeriets afgørelse. Dette er kun tilfældet for hovedveje; for andre veje beror afgørelsen i første række på de lokale myndigheder, det vil sige politimester og vedkommende vejbestyrelse. Spørgsmålet forelægges kun for justitsministeriet, såfremt der ikke opnås enighed mellem disse myndigheder, eller der fremsættes klager over de trufne afgørelser.

Der har imidlertid gennem de senere år jævnlig været fremsat kritik af disse begrænsninger såvel med hensyn til deres antal som med hensyn til de fastsatte grænser, og på denne baggrund har justitsministeriet med henblik på en eventuel revision af begrænsningerne indkaldt oplysninger fra politikredsene om samtlige i landet gældende begrænsninger. Dette materiale er tilsendt rigspolitichefen, der i øjeblikket efter justitsministeriets anmodning i samarbejde med vejdirektoratet gennemgår de gældende begrænsninger på en række udvalgte strækninger med henblik på konstatering af, hvorvidt begrænsningerne, alle forhold taget i betragtning, må anses for rimelige. Udfaldet af disse undersøgelser vil til dels blive afgørende for, hvorvidt og på hvilken måde en mere omfattende gennemgang kan iværksættes.

Rigspolitichefen har over for mig oplyst, at man foreløbig har gennemgået et antal strækninger på Sjælland, og at man i indværende og i den kommende uge vil foretage tilsvarende undersøgelser på jyske veje. Jeg kan altså besvare det ærede medlems spørgsmål derhen, at der i øjeblikket foretages undersøgelser til belysning af, hvorvidt der måtte eksistere et behov for en mere almindelig revision af de gældende lokale hastighedsbegrænsninger, men at disse undersøgelser endnu ikke er afsluttet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Børge Schmidt* til justitsministeren:

„Har ministeren overvejet, om den senere tids stigning i færdselsulykkernes antal giver anledning til at tage spørgsmålet om indførelse af en fast fartgrænse inden for bymæssige bebyggelser i lighed med de regler, der gælder i visse udenlandske byer, op til undersøgelse?“

Børge Schmidt: I sidste uge vedtog en kreds af unge socialdemokrater i DSU, Bispebjerg afdeling, en udtalelse, hvori de henstillede, at man på baggrund af den alvorlige folkesygdom, trafikulykkerne er, gennemførte en fartbegrænsning i bymæssige bebyggelser.

Dagen efter, at denne udtalelse var vedtaget, blev tallene for trafikofrene i oktober måned offentliggjort. 2.385 var kommet til skade, 1.103 af disse var alvorligt kvæstede, og 68 personer var dræbt.

Offentliggørelse af sådanne tal måned efter måned får utvivlsomt en og anden avislæser til at komme med en beklagende udtalelse, og så bliver tallene i de allerfleste tilfælde glemt. Der er jo så meget andet, og der er det uhyggelige ved de mange ulykker og færdselsdrabene, som der allerede er sagt fra denne talerstol i dag: vi resignerer alt for hurtigt. De tal, vi ser, skulle i stedet for give os anledning til at gøre oprør. Fra januar til oktober i år er 21.669 mennesker kommet til skade ved færdselsulykker, 601 mennesker er dræbt, en stigning i antallet af dræbte fra året forud på 108 eller 23 pct.

Disse tal bør vi her i tinget ikke lade passere. Vi har en pligt til at fastholde disse tal og stille spørgsmålet: hvad kan også vi gøre for at begrænse antallet af færdselsulykker? Derfor mit spørgsmål til den højtærede justitsminister, om ikke det stigende antal ulykker kan gøre undersøgelse af værdien af en fast fartgrænse i bymæssige bebyggelser i lighed med det, man har i visse udenlandske byer, nødvendig.

Må jeg føje til, at jeg meget gerne som illustration til mit spørgsmål ville have givet nogle oplysninger om den vægt, hvorved færdselsulykkerne påvirker samfundets økonomi, for både dette spørgsmål og årsagen til ulykkerne er noget, vi i allerhøjeste grad undlader og forsømmer at skaffe oplysning om.

[Børge Schmidt.]

I Odense lavede overkirurg Jensenius i 1954-55 en undersøgelse for et område, der svarede til ca. en femogtyvendedel af Danmark. Antallet af indlæggelsesdage på hospitaler på grund af færdselsulykker i dette område var 10.000; ganget med 25 skulle det altså betyde, at vi af denne årsag dengang havde 250.000 sygedage.

Her i København registrerede vi også i årene 1954-57 antallet af patienter, der var indlagt på grund af trafikulykker. Tallet var godt 2.500 pr. år og det samlede antal sygedage godt 45.000. Med en udgift pr. sygedag på 150 kr. var udgiften alene til hospitalsophold her i København ca. 7 mill. kr.

Men vi mangler — og det bør understreges — i allerhøjeste grad ajourførte tal, tal for hele landet, for disse udgifter, og ved siden af sygehusudgifterne er der udgifter af en helt anden størrelsesorden til politi, retsvæsen, materielle skader, invaliditetsforsørgelse, tab af arbejds løn m. m. — for ikke at glemme de uoverskuelige menneskelige tragedier, der følger i trafikulykkernes spor.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Det ærede medlem efterlyser en regel, der fastsætter en fast fartgrænse inden for bymæssige bebyggelser.

Den 16. januar 1959 fremsatte den daværende justitsminister her i det høje ting blandt flere ændringsforslag til færdselsloven et forslag om, at hastigheden i tæt bebyggede områder ikke måtte overstige 50 km i timen. Begrænsninger skulle tilkendegives ved skiltning. Bestemmelsen skulle ikke gælde for motorveje og kunne for enkelte områder eller vejstrækninger fraviges af justitsministeren. Folketingsudvalgets flertal kunne imidlertid ikke tiltræde indførelsen af en generel hastighedsbegrænsning i tæt bebyggede områder, idet man anså bestemmelsen om adgang til at indføre hastighedsbegrænsning ved skiltning for bestemte strækninger for tilstrækkelig. Forslaget udgik derefter.

Jeg kan oplyse, at den europæiske transportministerkonference har anbefalet medlemslandene at fastsætte hastighedsbegrænsning på enten 50 eller 60 km i timen i by-

mæssigt bebyggede områder, således at begrænsningen er klart tilkendegivet ved afmærkning. Danmark har imidlertid bl. a. under henvisning til den skæbne, der overgik lovforslaget i 1959, taget forbehold heroverfor.

Det er min opfattelse, at den hjemmel, der indeholdes i færdselslovens § 57, stk. 4, til ved skiltning at etablere hastighedsbegrænsning på strækninger, hvor omstændighederne, herunder tæt bebyggelse, tilsiger det, fuldt ud opfylder de færdselssikkerhedsmæssige hensyn. Vi må jo være opmærksom på, at forholdene varierer fra by til by og fra gade til gade, hvorfor det vil være vanskeligt at fastsætte en fælles hastighedsgrænse. Den nugældende regel giver mulighed for en differentieret fastsættelse af hastighedsbegrænsninger, og den åbner ikke mulighed for diskussion om, hvorvidt der på den pågældende strækning gælder en hastighedsbegrænsning.

I denne forbindelse vil jeg gerne pege på, at den omstændighed, at der for visse større områder, inden for hvilke forholdene ikke er og ikke overalt kan være ganske ensartede, fastsættes samme hastighedsbegrænsning, vil kunne være motiv for de motorkørende til overalt at køre med den maksimalt tilladte hastighed, altså også på strækninger inden for området, hvor denne hastighed konkret er for høj. I disse tilfælde ville reglen virke stik imod sin hensigt.

Når det ærede medlem som baggrund for sit spørgsmål har henvist til stigningen i antallet af færdselsuheld, vil jeg gerne bemærke, at denne stigning jo ikke alene, om overhovedet, kan tilskrives for hurtig kørsel i byområder. Københavns politis færdselsstatistik, som i denne sammenhæng vel er af særlig interesse, viser for juli 1965, at antallet af uheld med personskade er det laveste i flere år.

Jeg kan herefter besvare det af det ærede medlem stillede spørgsmål derhen, at jeg ikke har under overvejelse at fremkomme med forslag om en generel hastighedsbegrænsning i byer og bymæssige områder. Af dette svar må ikke drages den slutning, at vi i justitsministeriet ikke ser på spørgsmålet om de mange færdselsulykker med den største alvor. Ethvert fornuftigt forslag, der kan tjene til at for-

[Justitsministeren.]

hindre eller begrænse trafikuheld, vil blive grundigt overvejet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til ministeren for Grønland:

„Hvad agter ministeren at gøre for at sikre, at fortsatte resultater på samfundsforskningens områder indgår i planlægning af den fremtidige udvikling i Grønland?“

Else-Merete Ross: I 1955 nedsatte statsminister Hedtoft et udvalg bestående af psykologer, sociologer, etnografer og andre samfundsforskere. Udvalgets opgave var gennem koordinerede videnskabelige undersøgelser at tilvejebringe en alsidig belysning af samfunds- og kulturudviklingen i Grønland og af virkningerne af de omfattende reformer, som var blevet påbegyndt i 1951. Man ville derigennem sikre folketinget og administrationen et solidt grundlag for det videre arbejde til fremme af en rolig og harmonisk kulturel udvikling fra gammelt til nyt i Grønland.

Fra 1958 til 1963 afgav udvalget 9 rapporter. Rapporterne om den grønlandske kriminallov og ægteskabslov er direkte indgået i lovgivningsarbejdet, medens de andre i særlig grad har været udnyttet af administrationen; f. eks. danner rapporten om uddannelse baggrund for det grønlandske uddannelsesråds oprettelse og arbejde. Det grønlandske landsråd udtrykte i 1963 enstemmigt ønske om, at udvalgets undersøgelser blev videreført, og at særlig Øst- og Nordgrønlands udviklingsproblemer og børns og unges tilpasningsproblemer og andre emner blev undersøgt af udvalget. Desuden gav landsrådet udtryk for den opfattelse, at samfundsforskning bør indgå i planlægningen af den fremtidige udvikling i Grønland. Både den tidligere Grønlandsminister og det ærede medlem hr. Rosing udtalte under åbningsdebatten i 1963 deres anerkendelse af det udførte arbejde. G 60-udvalgets flertal siger i Grønlandsudvalgets betænkning af 1964 side 89 — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„Det er af værdi, at man ved den videre udbygning af Grønland tager det for-

nødne hensyn til de psykologiske og kulturelle faktorer, og at man søger at basere sin viden inden for disse områder på systematiske undersøgelser.“

Udtalelsen lagde endvidere vægt på, at der er et nært samarbejde mellem forskningen og de myndigheder, der planlægger udviklingen i Grønland.

Trods alle disse positive udtalelser har det videnskabelige forskningsudvalg ingen opgaver haft, siden det afgav den sidste rapport i 1963.

Mener ministeren, at de rapporter, der allerede foreligger, giver tilstrækkelig baggrundsviden for det fremtidige planlægningsarbejde i Grønland? Mener ministeren i modsætning til det grønlandske landsråd, at det er unødvendigt at undersøge udviklingsproblemerne i Øst- og Nordgrønland, og at det er unødvendigt at få en undersøgelse af børns og unges tilpasningsproblemer, og mener ministeren, at landsrådet har vurderet forkert, når det udtrykte ønske om, at samfundsforskning burde indgå i planlægningen af den fremtidige udvikling i Grønland?

Vi har for nylig vedtaget en 4 milliarder kr.s investeringsplan for Grønland. Jeg kan ikke tro andet, end at de tekniske og andre fremskridt, som vi håber må blive følgen deraf, samtidig griber så dybt ind i hele det grønlandske samfunds struktur, at det er nødvendigt, at vi nøje følger de menneskelige og kulturelle virkninger. Det har undret mig, at vi investerer betydelige beløb i praktisk samfundsforskning hernede gennem socialforskningsinstituttet og i u-landsforskning, medens man i øjeblikkets Grønland kun foretager spredte undersøgelser og tilsyneladende ikke benytter sig af forskningsudvalgets kapacitet. Da man skulle tro, at man netop i en tid med store investeringer i Grønland måtte have særligt behov for samfundsforskningens medvirken, vil jeg derfor spørge ministeren, hvad han agter at gøre for at sikre, at fortsatte resultater på samfundsforskningens områder indgår i planlægningen af den fremtidige udvikling i Grønland.

Ministeren for Grønland (*Carl P. Jensen*): Jeg kan bekræfte den af det ærede medlem givne redegørelse for samfundsforskningens oprindelse og ligeledes, at udvalget fik den

[Ministeren for Grønland.]

opgave, som blev refereret af det ærede medlem: at tilvejebringe et grundlag for det videre arbejde til fremme af en rolig og harmonisk kulturel udvikling i Grønland fra gammelt til nyt. Det er også rigtigt, når det ærede medlem nævner, at der, siden udvalget blev nedsat, er afgivet en række rapporter om forskellige emner.

Da Grønlandsudvalget — G 60, som det benævnes — begyndte sine overvejelser om den fremtidige Grønlandspolitik, var det naturligt, at dette udvalg også tog spørgsmålet op om, hvilken placering den grønlandske samfundsforskning og det i den anledning nedsatte udvalg skulle have i det fremtidige Grønlandsarbejde. I Grønlandsudvalgets betænkning foreslog et flertal, at samfundsforskningen i Grønland blev opretholdt, at den knyttedes til det nyoprettede Grønlandsråd, og endelig at samfundsforskningsudvalgets kommissorium og sammensætning blev taget op til overvejelse. Et mindretal i udvalget havde en anden opfattelse, idet man foreslog, at samfundsforskningsudvalget skulle ophæves — det var de ærede medlemmer hr. From og hr. Ninn-Hansen.

Som følge heraf blev hele spørgsmålet om samfundsforskningsudvalgets fremtid taget op på Grønlandsrådets møde i april måned i år, hvortil Grønlandsrådets sekretariat i øvrigt havde udarbejdet en liste over forskellige områder, hvor der umiddelbart skønnes at være behov for samfundsviden-skabelige undersøgelser. Sekretariatet foreslog således, at der blev foretaget en undersøgelse vedrørende befolkningskoncentrationsspørgsmålene, industrialiseringen og skoleloven, og man gjorde opmærksom på, at ministeriet allerede i foråret 1964 havde anmodet udvalget for samfundsforskning om at undersøge baggrunden for den stærke spredning af kønssygdomme i Grønland. Denne undersøgelse var imidlertid ikke kommet i gang, fordi man afventede resultatet af G 60-udvalgets overvejelser om samfundsforskningens fremtid. Jeg skal her

indskyde, at G 60-betænkningen jo ikke forelå på dette tidspunkt.

Jeg blev senere orienteret om, at nogle af udvalgets medlemmer foreslog, at man skulle fortsætte samfundsforskningen i Grønland på en noget anden basis end tidligere. Man ønskede at koncentrere sig om mere teoribetonede opgaver, og samtidig var man interesseret i at stå noget friere i sin forskning. Det var tanken, at man sammen med socialforskere fra Norge, Sverige og Finland ville danne en arbejdsgruppe, der kunne arbejde videre på basis af privat tilvejebragte midler og de statstilskud, som det måtte vise sig muligt at opnå i forhold til de opgaver, som man kunne forvente ville blive stillet.

Dette forslag blev overvejet såvel i udvalget for samfundsforskning som i ministeriet, og i en skrivelse af 15. oktober i år fra samfundsforskningsudvalgets formand, professor From, fik jeg det endelige forslag fra udvalget om, at samfundsforskningen fortsatte under en anden form end hidtil. Formanden, der netop er kommet hjem fra en rejse i udlandet, havde bedt mig om en samtale for at drøfte enkelte problemer, og denne samtale fandt sted i mandags. Det fremgik bl. a. af denne samtale, at resultaterne på samfundsforskningens område stadig vil kunne tilgå Grønlandsministeriet og Grønlandsrådet, og at man vil kunne få gennemført de forskellige opgaver, der skønnes at være praktisk behov for. Jeg er indstillet på at tilslutte mig samfundsforskningsudvalgets eget forslag om, at forskningen i Grønland fortsættes af et center for sammenlignende sociokulturel forskning i arktiske egne med medlemmer fra de nordiske lande, og at det nuværende udvalg for samfundsforskning herefter nedlægges, når den rapport om undersøgelse af retsplejens organer i Grønland, der for tiden er under udarbejdelse, er afgivet til ministeriet.

Det ærede medlem nævnte en række problemer og aføskede mig en udtalelse om, hvorvidt jeg skønnede, at forskning var

[Ministeren for Grønland.]

nødvendig på de nævnte områder. Jeg vil gerne sige, at jeg kan ikke på stående fod tage stilling til den række af de opgaver eller problemer, som det ærede medlem omtalte, det kan det ærede medlem heller ikke forlange; men jeg kan sige så meget, at der bliver arbejdet videre på at skabe den rent praktiske kontakt, der skal til mellem forskerne og ministeriet og naturligvis også med henblik på de opgaver, der i givet fald vil komme til at foreligge. Jeg er ikke i tvivl om, at denne kontakt let kan etableres, og at man kan drage nytte af den med henblik på planlægningen af den fortsatte udvikling i Grønland.

Else-Merete Ross: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret. Jeg må sige, at det hele forekommer mig noget uklart, for er det ikke sådan, at der var et udvalg, som mange havde været interesseret i skulle udføre arbejdet, og dette udvalg har man så ikke benyttet? Så kan man jo egentlig ikke fortænke dette udvalg i, at det siger, at så vil det gerne holde op. Da det så endelig vil holde op og gå over i noget andet, som kaldes „Nordisk center for arktisk-subarktisk forskning o. s. v.“, hvor i øvrigt kun to af medlemmerne fra dette udvalg går over, så forstår jeg, at nu skal de påtage sig arbejdet. Det forekommer mig at være utilfredsstillende; jeg ville have ønsket, at det andet udvalg kunne have fortsat.

Ministeren siger, at han ikke ved, om forskning er nødvendig. Det har jo været nævnt mange steder, at det er nødvendigt, og de opgaver, jeg har nævnt her, har jeg jo fra udvalgsbetænkninger og lignende steder, så jeg må i høj grad beklage, at man ikke har benyttet sig af det videnskabelige forum, man havde dér. I hvert tilfælde må jeg udtrykke det håb, at man vil benytte sig af det forum, man nu får, for det forekommer mig, at vi her i folketinget har meget behov for videnskabelige undersøgelser, når vi skal tage stilling til forskellige former for lovgivning i Grønland. Det er jo i Grønland ikke økonomi, det hele drejer sig om, for hvad hjælper det, at vi giver grønlænderne en højere materiel levestandard, hvis den ikke går hånd i hånd med en harmonisk menneskelig til-

pasning? Det lyder måske lidt patetisk, men mon det ikke er det, der er den sværeste del af opgaven? Og det er dér, jeg synes vi havde haft meget brug for det udvalg, som jeg nu forstår er nedlagt.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen):

Jeg vil gerne med det samme sige, at det må bero på en misforståelse, hvis det ærede medlem har opfattet mine udtalelser sådan, at der ikke skulle være brug for forskning i Grønland. Det har jeg ikke sagt et ord om, tværtimod. Jeg har nævnt, at jeg ikke på stående fod kunne tage stilling til netop de problemer, som det ærede medlem nævnte, og som jeg dårligt i farten kunne få noteret ned; derfor vil jeg heller ikke kunne besvare spørgsmålene, men de kan jo ses i Folketingstidende.

Jeg vil imidlertid også gerne sige, at jeg deler den opfattelse, som udvalget har givet udtryk for, at administration og videnskabelig forskning bør holdes adskilt. Men det må så også betyde — og det er samfundsforskningsudvalgets opfattelse — at det oprindelige kommissorium såvel som udvalgets oprindelige sammensætning, nemlig videnskabsmænd, særligt sagkyndige plus embedsmænd, strider mod dette princip. Det behøver ikke at give anledning til nogen form for uoverensstemmelse — hvortil i øvrigt kommer, at det nye forskningscenter jo er oprettet.

Når det ærede medlem mente, at dette initiativ til en fælles nordisk institution var noget, man havde fundet frem til som følge af, at man ikke fik opgaver, vil jeg gerne dertil sige, at hvis jeg har forstået professor Franz From rigtigt, er dette initiativ et fælles nordisk initiativ, der intet har med udvalgets hidtidige arbejde eller, som det blev sagt, med udvalgets manglende opgaver at gøre. Det, som det nye forskningscenter har tilbudt, er et samarbejde med ministeriet for Grønland, et samarbejde igennem kontaktforskning og konsultation, netop fordi man mener, at den hidtidige sammenblanding af administration og forskning har været uheldig. Det er meddelt formanden for Grønlandsrådet, at sådan forholder det sig, og han har videregivet denne oplysning til rådets medlemmer for ca. et halvt år siden. Det fremgår af det, jeg sagde før, at vi vil modtage det givne

[Ministeren for Grønland.]

tilsagn om samarbejde, og Grønlandsrådet er da også enig i, at man i fællesskab skal udarbejde en forskningsplan til belysning af de allerede nævnte forskningsopgaver.

Jeg kan føje til, at der i ministeriet er taget hensyn hertil i vort bidrag til den kommende finanslov.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erhard Jakobsen* til indenrigsministeren:

„Med hvilken begrundelse nægtes der kommunerne tilladelse til at optage lån med højere rente end 8,5 pct. for korte og 9,35 pct. for lange lån?“

Erhard Jakobsen: Man er jo altid lidt beklemmt, når man står på denne talerstol. Når jeg i dag er særlig beklemmt, skyldes det ikke så meget den tidligere citerede bemærkning fra hr. Helge Steincke, for den kan da nok ikke have været møntet på mig; men det skyldes navnlig bevidstheden om, at når dette hus i øjeblikket syder af spænding og forventning forud for den store debat, der skal i gang om et af tidens, eller skal vi sige denne uges brændende spørgsmål: hvorvidt vi skal have TV-avis eller ej, så er det vel lidt risikabelt, at man, skal vi sige spilder medlemmernes tid med sådan nogle bagateller som at tale om kommunernes finansielle vanskeligheder. Jeg vover det dog alligevel.

Mit spørgsmål er sådan set en fortsættelse af mit indlæg under åbningsdebatten, hvor jeg pegede på, at kommunernes vanskeligheder ikke blot var betydelige, men også at de absolut ikke var afsluttet. Jeg pegede på, hvordan der ikke tilsigtet, men dog i realiteten under praktiseringen af kreditstramningen — den nødvendige kreditstramning — fandt en diskriminering sted over for kommunerne. Jeg pegede på, at en lang række finansieringskilder var lukket og altså ikke længere er tilgængelige for kommunerne. Det, jeg i dag vender tilbage til, er, at den sidste udvej, som en kommune i og for sig har, nemlig at låne penge, der almindeligt kommer frem på markedet, også er lukket, idet kommunerne, for at kunne konkurrere med private om disse penge, må være i stand til at betale den rente, der forlanges. Denne rente spil-

ler stort set ingen rolle for den private erhvervsdrivende — i alt fald for en lang række private virksomheder spiller renten en ganske underordnet rolle — og derfor vil disse private virksomheder i rigt mål kunne låne, hvad de har brug for. For kommunerne sættes der direkte — fra indenrigsministeriet eller gennem tilsynsorganet, amterne — en grænse på 8,5 pct. for korte lån og 9,35 pct. for lange lån. Til denne rente kan der i alt fald i det stor-københavnske område ikke lånes penge. Renten for lån, som man kan opnå på anden måde, er væsentlig højere; her taler jeg om det regulære marked; jeg tør slet ikke tænke på, hvad man på det grå eller det sorte marked betaler for lån af penge. Giver man ikke kommunerne adgang til at låne af disse midler, bliver det andre, der får dem i stedet for, og da de altså ikke alle sammen går ad de regulære veje, vil mange af disse midler gå til opgaver, der ikke er nær så nødvendige som de opgaver, kommunerne kunne have løst for de samme midler. Jeg tvivler på, at denne politik kan være rigtig; den kan i alt fald ikke være i kommunernes interesse, og det er derfor, jeg har stillet mit spørgsmål netop til kommunernes minister.

En ting, som jeg specielt har studset over, er dette, at man finder det rimeligt at tillade en højere rente for lange lån end for korte lån. Jeg kan se mange hensyn, der taler herfor, men ikke hensynet til kommunernes interesse, for på et tidspunkt, hvor man regner med, at renten er væsentlig højere, end den forhåbentlig vil være i fremtiden, må det være i kommunernes interesse at få korte lån, idet man herved kun forpligter sig for ganske få år, hvorimod interessen i et langt lån med høj rente må være væsentlig mindre. Altså skulle der være god grund for en kommune til at betale mere for et kort lån end for et langt lån, hvis man alene skal se det ud fra kommunernes interesse. Og jeg vil mene, at når kommunernes minister såvel som andre myndigheder skal tage stilling til et kommunalt andragende, må det være deres opgave at se på sagen ud fra kommunernes interesse og ikke ud fra andre interesser. Derfor mit spørgsmål til den højtærede indenrigsminister: med hvilken begrundelse nægtes der kommunerne til-

[Erhard Jakobsen.]

ladelse til at optage lån med højere rente end 8,5 pct. for korte og 9,35 pct. for lange lån?

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Må jeg indledningsvis slå fast, at der ikke er noget nyt i, at de kommunale tilsynsmyndigheder lægger en linje for godkendelse af den effektive rente, hvortil kommunerne optager lån. Men samtidig må jeg gøre opmærksom på, at man ikke kan nøjes med blot at nævne et par rentesatser. Disse er bestemt af de samlede vilkår for den enkelte pengeanbringelse, herunder sikkerheden og debtors adgang til at opsiges lånet til indfrielse.

De anførte forholds betydning for rentefastsættelsen er naturligvis velkendt for lånemarkedet, og det betyder, at en forhøjelse af renten for de kommunale lån enten måtte føre til, at også det øvrige lånemarked ville blive påvirket i opadgående retning, eller at kommunerne gennem overbud ville tiltrække kapital, der ellers ville gå til erhvervslivet eller boligbyggeri. Lad mig tilføje, at den rente, der godkendes i dag for kommunale lån, ikke er noget uforanderligt, den må følge svingningerne på lånemarkedet i øvrigt. Men isolerede ændringer for den kommunale del af lånemarkedet mener jeg ikke bør accepteres.

Det ærede medlems spørgsmål må vel forstås derhen, at det ærede medlem ønsker, at indenrigsministeriet vil slække lidt på den hidtidige linje, som nu igennem et halvt år har ligget på 8,5 pct. eller 9,35 pct. som den maksimale effektive rente på henholdsvis 1-årige og langfristede lån. Det kan jeg ikke finde tilrådeligt, og jeg må tilføje, at vi bør skærpe kursen over for de meget korte lån, af hvilke der lige for nylig har været et vist udbud. Sagen er jo den, at for indenrigsministeriet, der ser det samlede udbud af disse lån og dermed det samlede beløb, der skulle fremskaffes fra anden side, hvis de korte penge pludselig trækkes tilbage, må det synes betænkeligt at videreudbygge denne låneform. Derfor har vi set os nødsaget til at stille krav om tilvejebringelse af betydelige reserver over skatteudskrivningen, når kommuner har ønsket at optage nye, kortfristede lån. Ved

fornyelser af sådanne lån er der hidtil ikke stillet ekstraordinære krav, men man kan ikke se bort fra, at det senere kan blive tilfældet.

Jeg erkender, højtærede formand, at svaret var så negativt, som det kunne blive, men lød det ikke venligt?

Erhard Jakobsen: Jeg er ganske enig med den højtærede minister i, at det vist var et svar, som man kalder venligt, men afvisende. For mig har sagen ud over en aktuel interesse tillige en interesse på længere sigt. Vi får jo i løbet af året hele spørgsmålet om kommunernes selvstyre op til behandling. Det fremgik klart af ministerens redegørelse, at det er alle andre hensyn end kommunernes interesse, der tages i denne forbindelse. Det er hensynet til, at private også kommer til at låne nogle penge o. s. v. Jeg tillader mig at tvivle på, at grundlovens bestemmelse om kommunernes ret til under statens tilsyn at ordne deres egne anliggender kan forenes med, at man fra statens side tager hensyn til alle mulige andre ting end netop kommunernes interesse.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Rent principielt er jeg da enig med det ærede medlem i, at kommunernes selvstyre må fastholdes, men jeg vil gerne understrege, at den måde, hvorpå vi administrerer bestemmelsen i grundloven, i høj grad er dikteret af hensynet til kommunerne; og jeg tør måske tilføje den lille ondsksfuldhed, at det ved kommunerne fortrinligt, de er så glade for tilsynet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Vivike* til fiskeriministeren:

„Vil ministeren gøre noget for, at staten yder et beløb til fiskevandspleje og udsætning af yngel i ferske og salte vande?“

Vivike: Når jeg har stillet mit spørgsmål til den højtærede fiskeriminister, er det ikke mindst, fordi forureningerne af vore vande fortsætter i stadig stigende tempo, uden at der bliver gjort noget nævneværdigt for at få dem standset. Spildevandskommissionen har ikke afgivet betænkning. Jeg ved ikke, hvornår den gør det, og jeg ved ikke, om

[Vivike.]

andre ved det. Vore ferske vandløb får mere og mere karakter af kloakker og bliver mere og mere sundhedsfarlige, såvel for mennesker som for andre levende væsener. Den dag er sikkert ikke fjern, hvor det ikke er muligt for en fisk at leve i dem. Det er allerede nu tilfældet i mange vandløb for ørreder og er tilsyneladende ved at blive det for ål.

Rent nationaløkonomisk set vil en fortsættelse af den nuværende laden-stå-til-politik fra samfundets side blive meget dyr. Jo dårligere fiskerimulighederne er, jo færre vil tiltrækkes af lystfiskeriet, som har en overmåde stor mentalhygiejnisk betydning og sikkert vil få det mere og mere. Det, at det er konstateret, at hver femte dansker lider af neuroser, er noget, som må bringe os til alvorlig eftertanke. Danmarks Sportsfiskerforbund gør meget for at pleje vore fiskevande, og prisværdig er den indsats, der gøres af Isefjordens Ørredsammenslutning med udsætning af yngel. Erfaringerne viser, at disse udsætninger kan betale sig, at de i høj grad forrenter sig og kommer ikke alene lystfiskere, men også en del af vore økonomisk ikke særlig godt kørende indvandsfiskere til gode. Tager man så det mentalhygiejniske i betragtning, er det, der her bliver gjort, meget samfundsgavnligt.

Da det imidlertid er samfundsmagten, der er ansvarlig for forureningerne og dermed for, at det er nødvendigt med udsætning af fisk, kan det hverken være rimeligt eller retfærdigt, at udgifterne overlades alene til private; de kan ikke alene klare problemerne, og vi må derfor komme dem til hjælp. Nu ved jeg vel, at der af statskassen bruges lidt penge — meget lidt, synes jeg — til disse formål, men jeg vil spørge den højtærede minister, om han har i sinde at følge den opfordring, som udvalget, der arbejdede med ferskvandsfiskeriloven, kom med, en enstemmig opfordring om at forøge de midler, der bruges i øjeblikket til udsætning af fiskeyngel og fremme af ferskvandsfiskeriet.

Fiskeriministeren (*Risgaard Knudsen*): I anledning af det ærede medlems spørgsmål vil jeg først oplyse, at ved behandlingen her i det høje ting i sidste samling af de lovforslag, der førte til de nugældende love om saltvandsfiskeri og om ferskvandsfiskeri

af henholdsvis 26. maj og 23. marts d. å. havde jeg lejlighed til over for de nedsatte folketingsudvalg, der behandlede de pågældende lovforslag at redegøre for, hvilke bevillinger der var til rådighed til de nævnte formål. Da det ærede medlem selv var medlem af begge de nævnte udvalg, skal jeg ikke her gentage de dengang givne oplysninger, men jeg indrømmer gerne, at der er tale om relativt små og sikkert også alt for små bevillinger.

Når det ærede medlem henviser til den enstemmige indstilling, der kom til udtryk i den betænkning, som blev afgivet af det nedsatte folketingsudvalg angående forslag til lov om ferskvandsfiskeri, og hvori jeg blev opfordret til at søge det beløb forhøjet, som i de senere år er bevilget fra statens side som tilskud til fangst og udsætning af fiskeyngel og sættefisk, skal jeg oplyse, at jeg naturligvis ikke har glemt denne opfordring; jeg vil i øvrigt gerne i denne forbindelse føje til, at jeg er medlemmerne af det nævnte udvalg taknemlig for den interesse, der herved blev vist for ophjælpning af ferskvandsfiskeriet, og for den støtte, der ligger i den enstemmige opfordring.

Jeg skal ved denne lejlighed imidlertid ikke lægge skjul på, at der ikke i det af fiskeriministeriet udarbejdede budgetforslag for det kommende finansår er foreslået forhøjelser af de bevillinger, der har været på tidligere finanslove til det i spørgsmålet omhandlede formål. Når dette ikke er sket, skyldes det ikke først og fremmest mine bestræbelser på besparelser på ministeriets budgetter. I denne forbindelse må jeg jo i øvrigt erkende, at disse mine sparebestræbelser ikke kan anses for at være lige så tungtvejende som den enstemmige henstilling, jeg modtog i sidste samling af det allerede omtalte folketingsudvalg. Imidlertid vil jeg mene, at hele spørgsmålet om udsætning såvel i ferske som i salte vande bør tages op til en nærmere drøftelse med de interesserede organisationer og ikke mindst med fiskeribiologerne på Danmarks fiskeri- og havundersøgelse for bl. a. at søge frem til den mest rationelle anvendelse af de til rådighed stående midler.

Jeg går i øvrigt også ud fra, at det ærede medlem hr. Vivike er enig med mig i det synspunkt, at opgaven ikke er ligetil, og at der i øvrigt kan være tale ikke alene

[Fiskeriministeren.]

om lokale interesser, men i høj grad også om visse interesser af mere organisatorisk karakter. Men jeg kan i øvrigt give det ærede medlem det løfte, at den af mig her omtalte drøftelse, som jeg mener er påkrævet, vil jeg tage skridt til at få afholdt i den allernærmeste fremtid. Jeg vil også gerne, som af det ærede medlem påpeget, tilkendegive, at det er rigtigt, at såvel spørgsmålet om pleje af fiskevand som udsætning af yngel har nøje sammenhæng med de meget omfattende forureninger, der desværre fortsat finder sted adskillige steder.

Vivike: Jeg forstår, at den højtærede fiskeriminister vil tage initiativet til at sætte sig i forbindelse med de interesserede organisationer og med videnskabsmændene. Jeg takker for svaret, for jeg er såre tilfreds.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bøgholm* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvilke bemærkninger har ministeren at gøre til den offentligt fremførte kritik af, at de til statens museum for kunst testamentarisk skænkede billeder af Nolde ikke er tilgængelige for offentligheden?“

Bøgholm: En række billeder af Emil Nolde, der ikke blot hører til de mest værdifulde i hans produktion, men også er af fundamental betydning for en forståelse af hele hans kunst, befinder sig i dansk offentlig eje. Der er vel næppe mange malere, der igennem de sidste to tiår har været genstand for en så stærkt stigende interesse som netop Emil Nolde. Derfor har det også vakt opsigt i kunst kredse Europa over, at disse malerier, der er skænket til vort land, har været unddraget offentlig ophængning og har været opbevaret i en kælder igennem snart 7 år.

Det urimelige, det ganske urimelige i denne disposition understreges stærkt gennem Noldes forhold til Danmark. Født i Nordslesvig, gift med en dansk præstedatter og med stærke ungdomsoplevelser på kunstlivets område bag sig fra København følte Nolde sig livet igennem stærkt knyttet til Danmark og til dansk åndsliv. Under nazismen blev hans malerier taget ud af

alle samlinger, unddraget mulighederne for køb og salg, og der blev endogså gennemført forbud mod, at han malede i sit eget hjem. Han var jo „entartet“ som kunstner. Det kan vel ikke undre, at netop denne oplevelse gjorde, at Nolde som så mange andre i Sydslesvig så endnu stærkere imod nord, end han havde gjort det før.

Da han ved sin død efterlod sig et testamente med beslutningen om, at en række af hans betydeligste værker skulle gives som gave til statens museum for kunst, gav han selv udtryk for, at han derigennem ville afbetale noget af den gæld, han følte han stod i til Danmark og den nordiske livsform.

Det var naturligvis da en forudsætning for gavens givelse og modtagelse, at der ville finde en ophængning sted, og at det således ville være muligt for offentligheden at danne sig et indtryk af, hvad Noldes kunst var. Denne ophængning har ikke fundet sted. I næsten 7 år har billederne befundet sig i en kælder, og de er kun blevet fremvist, hvis enkelte har udtrykt særligt ønske om det; de pågældende er da blevet ført ned i kælderen.

Denne disposition eller, om man vil, manglende disposition er et uomtvisteligt brud på selve forudsætningerne for gavens modtagelse. Dette understreges stærkt igennem den korrespondance, der foreligger omkring gavens givelse og modtagelse, hvor det bl. a. siges, at skulle det på et eller andet tidspunkt komme dertil, at billederne i en overgang, grundet på en særudstilling eller lignende i statens museum for kunst, ikke kunne fremvises ved ophængning i museet, skulle de i dette tidsrum leveres tilbage til Noldestiftelsen og dermed Nolde-museet lige syd for vor grænse.

Hele urimeligheden i museets behandling af den store kunstgave understreges yderligere gennem de forhold, at der i begyndelsen af året blev udtalt ønske fra Noldestiftelsen om, grundet på de bristede forudsætninger, at få gaven tilbage, i alt fald for et stykke tid, til Noldemuseet. Da svarede man fra statens museum for kunst, at det ikke kunne lade sig gøre, da man agtede at benytte billederne til en større udstilling. Denne udstilling har ikke fundet sted. Det løfte, som brevet fra statens museum for kunst måtte synes at indebære, er ikke blevet opfyldt.

[Bøgholm]

Jeg tror ikke, jeg siger noget forkert, når jeg tilføjer, at Noldestiftelsen overvejer at forlange gaven tilbage grundet på forudsætninger, der ikke er holdt. Jeg har gerne gennem mit spørgsmål til den højtærede minister ville muliggøre det for ministeren at udtale sig om dette over for det høje ting.

Ministeren for kulturelle anliggender (Sølvhøj): Ganske som det ærede medlem hr. Bøgholm opfatter jeg Emil Nolde, der døde i 1956, som en af vor tids største ekspressionistiske kunstnere. Det er også rigtigt, at det for os har en særlig værdi, at han var knyttet til Danmark gennem ægteskab og i øvrigt også var dansk borger, selv om han hovedsagelig virkede i Tyskland.

Det har derfor sikkert været naturligt for ham at ville skænke 8 olie billeder til kunstmuseet i København. Museet modtog med glæde denne gave, selv om man ikke kunne acceptere et krav fra Seebüllstiftelsen om, at billederne altid skulle være ophængt i offentligt tilgængelige lokaler. Det er et principielt spørgsmål for museumsfolk, at de ikke kan acceptere betingelser af den art. Når man modtager gaver, kan man ikke binde sig til at udstille efter bestemte forskrifter. De fleste museer — det gælder også statens museum for kunst — har jo så langt, langt flere billeder, end der er mulighed for at udstille.

Noldebillederne har nu ikke hele tiden været gemt. De har været sendt ud til store internationale udstillinger i Hamburg, Amsterdam, Paris, Bruxelles, New York, San Francisco, Hannover og London — også her i København har vi set dem. I 1958 havde vi den første store Noldeudstilling på Charlottenborg, og man kan sige, at dér skabtes et dansk publikums interesse og forståelse for Noldes kunst. Straks efter at gaven var blevet modtaget, arrangerede museet en stor udstilling fra Hans Smidth til Johannes Larsen, hvor billederne var med. Det var i sommeren og efteråret 1959, og senere, i sommeren 1964, har man på Esbjerg Kunstpavillon i nogle måneder haft glæden af at udstille disse billeder. Det må erindres, at hver gang et maleri skal udlånes, må museet ikke blot savne

det — det kan jo gå, når det alligevel er arkiveret — men der medgår tillige megen tid til eftersyn, pakning og forsendelse, ligesom der, efter at værket er blevet returneret, ofte vil medgå ret lang tid og ret megen arbejdskraft til konservering af de pågældende billeder. Det er noget, alle museumsfolk bekræfter: man sender aldrig et billede ud på turné uden at få det forringet hjem.

Hvorfor er de værker, som kunstmuseet her ejer, nu ikke tilgængelige for offentligheden? Jeg må svare — hvad også det ærede medlem var inde på — at enhver, der har interesse for Noldes kunst, ved henvendelse til museet kan få lejlighed til at se billederne. Det er rigtigt, at de for tiden opbevares i arkiv, men det hindrer ikke kunstinteresserede i at komme til at se billederne — blot de beder om det. Mange besøgende, både danske og tyske, har i tidens løb benyttet sig af denne adgang. Det vil nu engang aldrig være muligt på ethvert tidspunkt at have hele museets beholdning af malerier hængende i udstillingsalene, og som det vil være det ærede medlem bekendt, lider museet i fortvivlende grad af pladsmangel. Det har det faktisk gjort, siden det blev indviet i 1896. Jeg er klar over, at denne pladsmangel sådan set aldrig helt kan afhjælpes, fordi det er museets opgave til stadighed at købe ny og gammel kunst, men jeg håber at den nu forestående ombygning væsentligt kan hjælpe til at reducere den nuværende pladsmangel. Den udvidelse og ombygning, der finder sted, vil forhåbentlig — og dér er jeg ganske enig med det ærede medlem i udgangspunktet — føre til, at også de otte malerier af Nolde kan blive hængt op.

Der er én ting, jeg gerne vil betone, nemlig at det til enhver tid må være museets direktør, der på egen hånd med ansvar over for offentligheden afgør, om en bestemt kunstners værker skal ophænges eller ej. Lige så lidt som den politisk ansvarlige minister skal blande sig i, hvilke konkrete bøger det kgl. bibliotek køber, eller hvilke konkrete udsendelser Danmarks radio bringer, lige så lidt skal han blande sig i, hvilke konkrete kunstværker direktøren for statens museum for kunst køber, hvilke han vil have hængt op, og hvilke han på et givet tidspunkt vil have i arkiv. Jeg har

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

ikke i sinde at krænke denne gode tradition. Jeg tror, den er rigtig. Det kan ikke være på ministerplan, at disse ting skal afgøres.

For øvrigt er jeg glad for, at det ærede medlem har stillet spørgsmålet, for jeg tror, at jo mere offentlighed der kommer omkring museets billedskatte — ikke blot når det drejer sig om Emil Noldes kunst — jo mere er man i stand til at overbevise om, hvor vigtigt det er, at museets skatte kommer til publikums kendskab i så vid udstrækning som muligt. Jeg håber også, at man i stigende omfang vil kunne få en spredning ud over hele landet af væsentlige dele af museets kunstskatte. Det er for mig meget væsentligt, at disse skatte ikke kun kommer københavnerne til gode.

Bøgholm: Jeg er naturligvis ganske enig med den højtærede minister i, at det må være direktøren for statens museum for kunst, der træffer beslutning i hvert enkelt tilfælde om ophængning af hvert enkelt maleri, men det er jo ikke det, der er problemet. Problemet er, at forudsætningerne for en modtagen gave er blevet brudt, og der ligger en offentlig interesse i, at sådanne forudsætninger bliver overholdt. Det er derfor, jeg har fremdraget spørgsmålet.

Ministeren kan ikke med nogen ret henvise til pladsmangel. Det var der også, da man modtog billederne. Den højtærede minister har ret i, at disse billeder er blevet vist ved en række netstillinger, men jeg ser netop heri en understregning af det helt urimelige i, at i hvert fald en repræsentativ del af billederne ikke har fundet ophængning på statens museum for kunst.

Ministeren for kulturelle anliggender

(Sølvhøj): Jeg skal svare ganske kort. Man kan jo ikke i den forstand tale om forudsætninger. Det var en ønsket betingelse fra donatorernes side, men en betingelse, som museet ved overgivelsen af billederne præciserede at man ikke ville gå ind på. Når museet klart fra starten har sagt dette ud fra det princip, som er væsentligt for alle museer — også for kunstmuseet — synes jeg ikke, man med rimelighed kan tale om, at forudsætningerne er bristet. Jeg vil dog endnu en gang sige, at jeg meget håber, at vi får en hel del mere at se til disse Nold-

malerier, end vi har fået i de 7 år, de har været i museets besiddelse.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Svend Haugaard* til udenrigsministeren:

„Mener ministeren, at Danmark er medregnet blandt de 60-70 lande, som den amerikanske udenrigsminister, Dean Rusk, hævder går positivt ind for de amerikanske militæraktioner i Vietnam, og i så fald, hvilke kommentarer giver det anledning til fra dansk side?“

Svend Haugaard: Jeg er naturligvis klar over, at Vietnam er et meget indviklet og — det kan synes — helt uløseligt problem. Jeg har da heller ikke med det spørgsmål, jeg har stillet, haft noget ønske om at give nogen part i sagen eneskyld. Ansvar for alt det kaotiske, der foregår derovre, må fordeles på flere. Når jeg har rejst mit spørgsmål, er det, fordi jeg mener, det er meget vigtigt, at den højtærede udenrigsminister får lejlighed til at kommentere den amerikanske påstand om, at 60-70 lande — herunder sikkert Danmark — går positivt ind for de amerikanske militæraktioner i Vietnam.

Nu er den højtærede udenrigsminister desværre ikke til stede, men jeg håber, at der er udarbejdet et svar inden hans afrejse til New York, og at vi får svaret fra anden side.

Påstanden blev fremsat af den amerikanske udenrigsminister i det danske fjernsyn den 14. august i år, og den blev fremsat som en påvisning af, at USA havde verdensopinionen bag sig i det, de foretager sig i Vietnam. Yderligere blev det fremhævet, at der var 25 lande ud over de 60-70, som havde sympati, 25 lande, som var neutrale, og 25 lande, som var imod.

Hvordan vi vender og drejer denne sag, så har vi svært ved at komme uden om, at Danmark må være medregnet blandt de mest positive. Nu kan man naturligvis have medregnet os uden at spørge os på forhånd; den slags ting sker jo. Det kan jo også godt være, at USA er noget undskyldt derved, at vi har orienteret dem dårligt om vore synspunkter. Jeg har nogle gange hørt den højtærede udenrigsminister antyde, at man

[Svend Haugaard.]

ikke kan tale åbent om alt inden for udenrigspolitik, og her tror jeg er underforstået, at vi fra dansk side sådan i det stille gør en indsats, som måske vil blive skadet i sin virkning, hvis vi taler for højt om den. Jeg har gerne villet tro, at noget sådant skete, og jeg har herunder også troet, at vi fra dansk side har givet USA besked om vore betænkeligheder ved udviklingen i Vietnam og især vore betænkeligheder ved bombningen, som sker, og som i høj grad rammer også civile mål og derved rammer en civil befolkning med nød og elendighed. Det er muligt, men også kun muligt, at man med meget lang tids militær indsats er i stand til at vinde en krig ad den vej, men samtidig risikerer man jo også, at det kan blive til en storkrig, og samtidig bliver man næsten sikker på, at man taber folket, fordi man ved bombningen bomber dem direkte ind i kommunismen.

Nu er påstanden om vor tilslutning altså fremsat fra amerikansk side, og så synes jeg, vi er nødt til enten at sige fra eller at finde os i, at tavsheden bliver opfattet som samtykke. Det er derfor, jeg har spurgt, om den højtærede udenrigsminister mener, at Danmark er medregnet blandt de 60-70 lande, og i så fald hvilke kommentarer det giver anledning til. Jeg har stillet mit spørgsmål ud fra et ønske om en klarere dansk stillingtagen, sådan at vi ikke bliver taget til indtægt for noget, der ikke dækker vore synspunkter.

Jeg håber, at svaret foreligger klart fra den højtærede udenrigsminister, inden han rejste, og så håber jeg i øvrigt, at der bliver lejlighed til senere hen i den udenrigsdebat, der er stillet os i udsigt, at komme tilbage til sagen.

Statsministeren (J. O. Krag): Det er nok klogt at vende tilbage til hele denne sag i en udenrigsdebat; jeg tror, det er meget svært inden for et spørgsmåls rammer at få givet virkelig udtømmende motiveringer såvel for spørgsmål som for svar.

Jeg kan sige, at regeringen ikke har søgt og heller ikke har til hensigt at søge amerikansk anerkendelse af vort standpunkt i Vietnamspørgsmålet, og derfor kan jeg ikke sige, hvorvidt den amerikanske udenrigsminister har regnet os med til et eller andet antal nationer, han mener støtter den amerikanske politik, eller han ikke har gjort det.

Det danske standpunkt er senest og i meget fyldig form kommet til udtryk i et skriftligt svar, udenrigsministeren har givet på et spørgsmål fra det ærede medlem hr. Poul Dam den 19. august i år. Det fremgår af dette svar, at den danske regering har givet udtryk for sine bekymringer over for USA, og det hedder videre i svaret:

„En løsning af konflikten bør ikke søges ad militær vej. Løsningen ligger imidlertid heller ikke i en ensidig amerikansk tilbagetrækning, som kun ville føre til, at Vietnam og det omliggende område ville komme under en anden stormagts politiske og militære dominering. En varig og for de lokale befolkninger tilfredsstillende løsning kan kun findes i forhandlinger uden forhåndsbetingelser, der tager deres udgangspunkt i Genèveaftalerne af 1954, og hvori alle interesserede parter, herunder Vietcong, må deltage. Til sådanne forhandlinger er i alt fald USA rede; andre parter i konflikten er det ikke og har afvist en række forsøg på kontakter til forberedelse af sådanne forhandlinger. Ansvar for, at en ordning tilvejebringes, må i første række påhvile de implicerede parter og de lande, der deltog i Genèvekonferencen i 1954.“

Jeg skal standse mit citat her; svaret, som vil kunne læses i Folketingstidende 1964-65 sp. 6398-99, er en hel del længere og går også ind på en både tilbageskuende og fremadskuende betragtning af mere langsigtet karakter over, hvad der egentlig er den dybereliggende årsag til, at konflikter af en karakter så beklagelig, så sørgelig som den, vi oplever i Vietnam, overhovedet opstår, og hvordan man ved en mere liberal holdning i god tid over for disse folk, over

[Statsministeren.]

for disse lande, kan forhindre, at den slags konflikter, ulykkelige som de er, kommer til udbrud.

Svend Haugaard: Ja, jeg fik jo ikke direkte svar på mit spørgsmål, men fik altså et andet svar i stedet for, og nu kan vi måske ikke, når udenrigsministeren ikke er til stede, gå videre med sagen; men det tilfredsstillende mig ikke, for det, der er spørgsmålet, er jo, om vi vil regne os med blandt disse 60-70 lande, eller vi ikke vil. Det er selvfølgelig rart at få at vide, at vi ikke har søgt eller givet nogen særlig anerkendelse, men at USA måske har taget den af sig selv; men jeg vil gerne spørge, om det svar, jeg nu har fået her, må tages som et udtryk for, at vi fra dansk side ikke vil medregnes blandt disse 60-70 lande, der går positivt ind for den amerikanske militæraktion i Vietnam.

Jeg vil i øvrigt slutte med at sige, at det er mit indtryk, at der i den danske befolkning er ved at opstå en stærk uro om Vietnamspørgsmålet, at vi er urolige, både fordi det kan få konsekvenser for verdensfreden, fordi vi føler med den ulykkelige befolkning, og fordi vi føler, at der kan blive tale om et yderligere svælg imellem den farvede og den hvide del af verden. Jeg vil da gerne benytte lejligheden til at henstille, at Danmark eller meget gerne Norden gør en yderligere indsats — jeg tror, vi har gjort noget — for, at Genèveaftalerne af 1954 må blive taget op igen, og at man også gør noget for, at Vietcong kommer med ind i forhandlingerne.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg tror næppe, der kan påpeges en egnet lejlighed, hvor der ikke fra den danske regerings side er givet udtryk for ønsket om, at disse konflikter, hele denne sørgelige og for Vietnambefolkningen så ulykkelige tilstand, bliver bragt ud af verden ved en forhandling, at denne forhandling skal tage sit udgangspunkt i Genèveaftalerne, og at alle implicerede parter bør deltage i den, også Vietcong. Jeg tror, vi har sagt det så tit, det overhovedet kan lade sig gøre. Jeg har selv gjort det, og jeg ved, at udenrigsministeren har gjort det ved enhver given lejlighed.

Vi må jo tage i betragtning, at det ikke

er Danmark, der uden videre kan dirigere disse store spørgsmål. Vi kan give udtryk for vore standpunkter, vi kan gøre det klart, vi kan gøre det på rette sted. Det er det, vi har gjort, og jeg synes egentlig, en henvisning til det svar, som udenrigsministeren har givet på spørgsmålet af 19. august, på bedste måde besvarer det ærede medlems spørgsmål. Det ærede medlem var selv inde på, at sagen er meget kompliceret, og jeg tror altså, den egner sig mere til en bredere udenrigspolitisk debat, hvis man yderligere ønsker at uddybe den.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om årlige bidrag til kongehuset, prinsesse Margrethe.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 9) findes i tidenden sp. 753).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 122 stemmer; 7 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om tipning.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 16) findes i tidenden sp. 753).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 120 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.